

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor č. 14: pedagogika, psychologie, sociologie a problematika volného času

Mezigenerační konflikt v názoru na imigraci Vietnamců a ukrajinských uprchlíků do České republiky

Eliška Jana Svačinová
Jihočeský kraj

České Budějovice 2023

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor č. 14: pedagogika, psychologie, sociologie a problematika volného času

Mezigenerační konflikt v názoru na imigraci Vietnamců a ukrajinských uprchlíků do České republiky

Intergenerational Conflict in Opinion on the Immigration of Vietnamese and Ukrainian Refugees to the Czech Republic

Autoři: Eliška Jana Svačinová

Škola: Česko-anglické gymnázium, Třebízského 1010/9., 370 06
České Budějovice

Kraj: Jihočeský kraj

Konzultant: Mgr. Daniel Hoffmann

České Budějovice 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou práci SOČ vypracovala samostatně a použila jsem pouze prameny a literaturu uvedené v seznamu bibliografických záznamů.

Prohlašuji, že tištěná verze a elektronická verze soutěžní práce SOČ jsou shodné.

Nemám závažný důvod proti zpřístupňování této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů.

V Českých Budějovicích dne 16.1. 2023

Eliška Jana Svačinová

Poděkování

Ráda bych zde poděkovala vedoucímu seminární práce Mgr. Danielovi Hoffmannovi za jeho cenné rady, čas a vstřícnost při konzultacích a vypracování seminární práce. Děkuji také všem respondentům za ochotu při zpracování výzkumu. Dále bych chtěla poděkovat Adéle Pupkové a Agátě Novákové za psychickou podporu při psaní této práce.

Anotace

Tato práce se zabývá problematikou mezigeneračních vztahů v České republice a z nich vzniklých konfliktů v názoru na migranty, konkrétně na Vietnamce a na uprchlíky z Ukrajiny za účelem ochrany a azylu před ruskou vojenskou agresí, která vypukla v únoru 2022. Cílem této práce je zjistit, zda a v jaké míře se liší názory dvou vybraných věkových skupin (generace X a jejich dětí z generace Z) zastoupených studenty našeho gymnázia a jejich rodiči. V teoretické části práce je nejprve popsána vývojová psychologie a morální uvažování obou věkových skupin, dále je popsána rodinná psychologie, mezigenerační vztahy a rozdíly, střet názorů mezi generacemi a na závěr jsou zde popsány a vymezeny migrační skupiny Vietnamců a ukrajinských uprchlíků. Dále následuje praktická část práce, která je zaměřena na interpretaci provedeného kvalitativního výzkumu v podobě rozhovorů, a především na komparaci těchto dvou skupin.

Klíčová slova

Mezigenerační vztahy, mezigenerační rozdíl, imigranti, integrace

Annotation

This work deals with the issue of intergenerational relations in the Czech Republic and the resulting conflicts of opinion on migrants, namely the Vietnamese and refugees from Ukraine for the purpose of protection and asylum from the Russian military aggression, which erupted in February 2022. The aim of this work is to find out if and to what extent the opinions of the two selected age groups (Generation X and their children from Generation Z) represented by our grammar school students and their parents differ. The theoretical part of the thesis first describes the developmental psychology and moral reasoning of both age groups, then it tackles family psychology, intergenerational relations and differences, the clash of opinions between the generations and finally describes and delineates the migration groups of Vietnamese and Ukrainian refugees. Then there is the practical part of the work, which is focused on interpreting the qualitative research carried out in the form of interviews and, above all, on comparing the two groups.

Keywords

Intergenerational relations, intergenerational differences, immigrants, integration

Obsah

Úvod.....	7
Teoretická část	8
1. Vymezení zkoumaných vývojových období	8
1.1. Obecný úvod do vývojové psychologie	8
1.2. Období adolescence.....	8
1.2.1. Morální uvažování adolescentů	9
1.3. Období střední dospělosti.....	10
1.4. Období starší dospělosti	11
1.4.1. Morální uvažování střední a starší dospělosti	11
1.5. Porovnání pozdní adolescence a střední dospělosti.....	12
2. Rodina a socializace	12
2.1. Vliv rodičů a společnosti na adolescenty	13
3. Mezigenerační rozdíly a vztahy.....	15
3.1. Střet názorů generací.....	16
4. Vietnamská menšina a jejich imigrace do ČR.....	18
4.1. Integrace Vietnamců do české společnosti.....	19
5. Příchod Ukrajinců do ČR za účelem azylu/ochrany před Ruskou vojenskou agresí	22
5.1. Ukrajinská migrace do ČR před vypuknutí ruské vojenské agrese vůči Ukrajině 2022.....	24
6. Praktická část	26
6.1. Metodika práce	26
6.2. Cíl práce.....	27
7. Praktická část – rozhovory	28
7.1. Rozhovor s prvním párem	28
7.1.1. Shrnutí rozhovorů prvního páru	29
7.2. Rozhovor s druhým párem.....	30
7.2.1. Shrnutí rozhovorů druhého páru	32
7.3. Rozhovor s třetím párem	33
7.3.1. Shrnutí rozhovoru s třetím párem	34
Závěr	35
Seznam použitých zdrojů	37

Úvod

Téma této práce je mezigenerační konflikt v názoru na imigraci Vietnamců a ukrajinských uprchlíků do České republiky. Toto téma bylo zvoleno, protože v dnešní době je názor na migraci poměrně kontroverzní téma nejen pro starší generaci, ale i pro mladé lidi. Obzvláště aktuální je migrace Ukrajinců do České republiky po ruské invazi na Ukrajinu v únoru 2022.

Cíl této práce je zjistit, jaký je rozdíl – a jestli vůbec nějaký je – v názoru na migraci cizinců do ČR mezi lidmi ve středním věku 45 až 55 let a mladšími lidmi ve věku 15 až 18 let, tedy generace X a Z. Jako vzorek byli vybráni studenti naší školy a jejich rodiče, takže práce si neklade za cíl poskytnout obecně platné závěry, ale spíše chce nabídnout vhled do „třecích ploch“ mezi mými spolužáky a jejich rodiči. Zatímco migrace a postoj k ní se především skloňuje v sociálních rozdílech na základě vzdělanosti, příjmů, věku, či krajské příslušnosti, tato práce cílí na velice specifickou sociální skupinu soukromého gymnázia v prosperujícím kraji České republiky.

Práce se bude skládat ze dvou částí – teoretické a praktické. V teoretické části rozeberu, co jsou mezigenerační rozdíly a jaký mají vliv na člověka, rodinnou psychologii, představení vývojové psychologie vybraných věkových skupin, otázku migrace a integrace v České republice a představení vybraných migračních skupin. Praktická část se bude skládat z kvalitativního výzkumu zaměřeného na rozhovory se třemi páry studentů ČAGu a jejich rodiči. Následovat bude zpracování rozhovorů a pokus o znázornění kontrastu mezi názory mladých lidí a lidí ve středním věku. Práce bude ověřovat hypotézu, že studenti na soukromém gymnáziu ČAG jsou spíše liberální, tolerantní a mají větší přehled o situaci než jejich rodiče, a to i přes stejné socioekonomické zázemí.

Na práci budu čerpat z odborných knih a článků, konkrétně například z knih Marie Vágnerové o vývojové psychologii a internetové stránky Median. Je možné, že tato hypotéza se nepotvrdí, například kvůli vlivu rodičů na děti. Tedy hrozí, že názory budou stejné.

Teoretická část

1. Vymezení zkoumaných vývojových období

Práce se bude zaměřovat na zkoumání generačních rozdílů mezi studenty gymnázia, tedy adolescenty, a jejich rodiči, kteří spadají do věkové kategorie střední a starší dospělosti. Proto je vhodné celou práci začít vymezením těchto životních období, kde se budeme opírat především o vývojovou psychologii.

1.1. Obecný úvod do vývojové psychologie

Vývojová psychologie se zabývá psychickým vývojem jedince, proměnou způsobu prožívání, uvažování i chování typického pro jednotlivé vývojové fáze. Vývoj je chápán jako výsledek interakce biologických, genetických a psychosociálních vlivů, které se uplatňují v různé míře. Obecná znalost vývojové psychologie přispívá i k lepšímu porozumění sobě samému, projevuje se i pochopením a správnou interpretací vlastních zkušeností z dětství. (Člověk si často až v dospělosti uvědomí, proč se například bál chodit do školy apod.)¹ Definici psychického vývoje lze chápat jako proces vzniku, rozvoje a změn chování. Jedním z cílů vývojové psychologie je vytvoření jednotné vývojové teorie. V současné době však neexistuje takové jednotné pojetí, které by vysvětlovalo tyto psychické procesy a proměny.²

1.2. Období adolescence

Adolescence neboli období dospívání je přechodná doba mezi dětstvím a dospělostí, zahrnuje se do ní věk od 10 do 20 let. V tomto období dochází k proměnám celé osobnosti ve všech oblastech: tělesné, psychické a sociální. Primárním faktorem těchto změn je biologická proměna těla a mysli, tento faktor je též v interakci s psychickými a sociálními faktory. Adolescenti mají tendenci se co nejrychleji zbavit dětských rysů, získat nezávislost, větší práva a svobody. Charakteristické je také hledání vlastní identity, a přitom se vypořádat s nejistotou v sobě. Současně mají také problém vnímat povinnosti a zodpovědnost dospělých.³

¹ VÁGNEROVÁ, Marie a Lidka LISÁ. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021, s. 9-11. ISBN 978-80-246-4961-0.

² Tamtéž, s. 11-12.

³ VÁGNEROVÁ, Marie a Lidka LISÁ. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021, s. 321. ISBN 978-80-246-4961-0.

Období dospívání lze rozdělit na dvě fáze:

- **Raná adolescence**, označována také jako pubescence, zahrnuje prvních 5 let dospívání, tedy 11. – 15. rok života. V této etapě probíhá především tělesné dospívání, které ovlivňuje psychické vnímání sebe samého a společností. Mezi tělesné změny můžeme přiřadit např. pohlavní dozrávání nebo hormonální proměny. Příklady důsledků těchto proměn jsou změna způsobu myšlení a zvýšené emoční prožívání.⁴
- **Pozdní adolescence**, která zahrnuje dalších 5 let života, tedy 15. – 20. rok života. Dochází tedy k pohlavnímu dozrání. „*Pozdní adolescence je především dobou komplexnější psychosociální proměny, mění se osobnost dospívajícího i jeho společenské pozice*“⁵. Důležitou chvílí je ukončení profesní přípravy, tedy nastoupení do zaměstnání nebo volbou dalšího studia. Tímto je často spojeno dosažení, nebo oddálení tzv. ekonomické samostatnosti. Druhá fáze této etapy je **rozvoj vlastní identity**, která se projevuje především větší snahou v sebepoznání, uvědomění o možnosti ovládnutí vlastního života nebo volby cílů v budoucnosti.⁶

Tato práce se bude zabývat věkovou skupinou 2. fáze, tedy pozdní adolescencí.

1.2.1. Morální uvažování adolescentů

Zásadní změna morálního uvažování může nastat až tehdy, kdy jsou dospívající schopni přemýšlet abstraktně. „*Schopnost uvažovat o různých možnostech vede k odmítnutí automatické akceptace dosud respektovaných norem chování*“.⁷ Toto často vede ke konfliktům s autoritami, např. rodič, učitel. Adolescent vyvíjí snahu o vytvoření si vlastního názoru, je tedy častá kritičnost společenských pravidel a norem. Teprve v pozdní adolescenci jsou dospívající schopni akceptovat rozdílnost různých norem. Chtějí se rozhodovat sami, nezávisle na jakékoliv autoritě.⁸

Dospívající začínají mít nové způsoby uvažování, které jsou pro ně více lákavé a atraktivní. V tomto kontextu se rozvíjí také kritičnost. Dospívající si vytvoří určitý ideál, a mnohdy vyvíjí úsilí o změnu směrem k tomuto ideálu. Marie Vágnerová píše: „*Změna pohledu na svět vede*

⁴ VÁGNEROVÁ, Marie a Lidka LISÁ. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021, s. 323. ISBN 978-80-246-4961-0.

⁵ VÁGNEROVÁ, Marie a Lidka LISÁ. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021, s. 324. ISBN 978-80-246-4961-0.

⁶ VÁGNEROVÁ, Marie a Lidka LISÁ. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021, s. 324–325. ISBN 978-80-246-4961-0.

⁷ VÁGNEROVÁ, Marie a Lidka LISÁ. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021, s. 396. ISBN 978-80-246-4961-0.

⁸ Tamtéž.

dočasně k posílení poznávacího egocentrismu“⁹. Jedná se o úsilí dokázat, co dovedou. Velice častá je již zmíněná **nadměrná kritičnost**. Adolescenti jsou přesvědčeni o správnosti jejich názorů a nejsou schopni ochotně akceptovat odlišný názor. Domnívají se, že jejich důvody jsou ojedinělé a jejich způsob myšlení taktéž. Jejich obrannou reakcí je častý **radikalismus**. Jedná se o neschopnost přijmutí jejich nezralosti a přecitlivělosti. Mají sklony reagovat nesmyslnými argumenty, např. „Všichni rodiče nejednají fér.“ Protože zrovna jeden rodič jednal z adolescentova pohledu nefér. Toto jednání přispívá k emoční nevyrovnanosti a nezkušenosti jedince.¹⁰

1.3. Období střední dospělosti

Pro střední věk není vymezeno přesné věkové rozmezí. Středního věku dosahujeme tehdy, kdy máme uspokojivou profesní pozici, stabilní rodinu, pozitivní vztahy s rodinou a okolím. Odhaduje se 40. – 50. rok života. V této etapě přichází očekávání od společnosti, k těmto očekáváním patří stabilita v rodině a profesi, přijmutí zodpovědnosti za potomky a stárnoucí rodiče.¹¹ **Tělesné změny** kromě úbytku tělesné atraktivity se u čtyřicátníků výrazně neprojevují, vznikají nerealistické představy a očekávání o udržení stejného výkonu jako ve 30 letech.¹²

Marie Vágnerová o změnách přemýšlení dospělých lidí píše: „*Mění se způsob chápání problémů, které je třeba řešit, mnohé situace se čtyřicátníkům už jako problémy nejeví, protože se staly součástí jejich každodenního života*“¹³. Jedná se tedy o **stereotypy**, které vznikají díky získaným zkušenostem. Ty přispívají k řešení běžných situací a zároveň napomáhají k vyhýbání se různým, běžným problémům. Tyto stereotypy však mohou vést k pocitům prázdnoty až ke **krizi středního věku**, která bývá často chápána jako odpor k rutině. Dochází k pocitům nespokojenosti se svým životem, potřeba změny a dále následná snaha o to prožít něco jiného.¹⁴

⁹ VÁGNEROVÁ, Marie a Lidka LISÁ. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021, s. 336. ISBN 978-80-246-4961-0.

¹⁰ VÁGNEROVÁ, Marie a Lidka LISÁ. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021, s. 336-337. ISBN 978-80-246-4961-0.

¹¹ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007, s. 178. ISBN 978-80-246-1318-5.

¹² Tamtéž, s. 189.

¹³ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007, s. 191. ISBN 978-80-246-1318-5.

¹⁴ Tamtéž, s. 191.

Člověk projevuje snahu o zjištění skutečného smyslu jeho života, uvědomuje si „*budoucí časové omezenosti, s níž souvisí i určité zúžení vlastních možností*“¹⁵.

1.4. Období starší dospělosti

Z hlediska věku se člověk, který je ve starší dospělosti, ocitává přibližně mezi 50. až 60. rokem života. Zde už začínají být viditelné tělesné i psychické proměny. Věk 50 let je považován za mezník, kdy začíná stárnutí. Člověk si začíná uvědomovat určitá rizika, s tím přicházejí i omezené možnosti. Tito lidé neusilují o změnu v životě, projevují snahu o uchování toho, co mají. Obavy z budoucnosti podporují **citové porozumění si s lidmi stejného věku**.¹⁶

1.4.1. Morální uvažování střední a starší dospělosti

Způsob uvažování u dospělých mění především zkušenosti, kterých přibývá. Dochází ke zlepšení schopnosti řešení problémů, u kterého může dojít ke zpomalení, zároveň k vyšší kvalitě výsledného rozhodnutí.¹⁷ Můžeme si také všimnout zřejmých rozdílů u přemýšlení lidí podle stylu života, dosažené pozice ve společnosti a profesi – interindividuální variabilita. Dochází tedy i k proměnám uvažování, lidé v tomto věku jsou schopni uvědomit si různorodost situací a k jejich posouzení zahrnují více aspektů. Mění se tedy způsob chápání problémů, čtyřicátníci často mění svoje osobní názory často právě díky zkušenostem. V tomto věku se také zvyšuje schopnost akceptace názorů jiných lidí a respekt k nim – tvorba kompromisů. Vágnerová také zmiňuje: „*V krajích případech může narůstat i pragmatismus lidí středního věku, kteří přestávají usilovat o nalezení správného východiska a spokojí se s jeho užitečností.*“¹⁸

Člověk ve středním věku tedy mnohokrát zažil neshodu názorů s ostatními lidmi, tudíž je nepřeceňuje. Možným rizikem je také **zafixování** již zmíněných **stereotypů**, člověk tedy u opakovaných situací nejeví zájem o hlubší uvažování nad problémem tehdy, kdy jim přijde problém na první pohled řešitelný.¹⁹

¹⁵ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007, s. 180. ISBN 978-80-246-1318-5.

¹⁶ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007, s. 229. ISBN 978-80-246-1318-5.

¹⁷ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007, s. 190. ISBN 978-80-246-1318-5.

¹⁸ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007, s. 192. ISBN 978-80-246-1318-5.

¹⁹ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007, s. 192-193. ISBN 978-80-246-1318-5.

1.5. Porovnání pozdní adolescence a střední dospělosti

Tato práce se bude zabývat především již zmíněnými věkovými skupinami, tedy pozdní adolescencí a střední, či starší dospělostí.

Rozdíl mezi těmito obdobími je zcela patrný. Adolescenti zastávají jiné role, než které zastávali v dětství, dochází k uklidnění vztahů s rodiči a rozvíjení vztahů s partnery a vrstevníky. Snaží se nalézt vlastní identitu, usilovat o seberealizaci a o vytvoření si vlastního pohledu na věc. Snaží se zjistit co v životě chtějí dělat a určují si své cíle. Mladí lidé také na rozdíl od dnešních rodičů (70. – 80. léta, generace X) opouští své domovy okolo 19. roku života za účelem studia nebo zaměstnání. Nevstupují do manželství ani nemají děti.²⁰

Naopak člověk ve střední dospělosti má plnou osobní a občanskou odpovědnost, je ekonomicky nezávislý a často má uzavřený legalizovaný vztah s partnerem. V pokročilé střední dospělosti se člověk ohlíží a hledá čeho doposud dosáhl, jestli splnil svá očekávání a hodnotí své chyby minulých rozhodnutí. Aktuální život tohoto člověka také vychází ze stereotypů, může docházet k nudě a emočnímu vyhasnutí.²¹

Zatímco adolescenti mají spíš radikální postoj k uvažování a snaží se o jedinečnost mezi vrstevníky, dochází k častým konfliktům a kritičnosti, lidé středního věku a starší jsou chápavější a otevřenější k ostatním názorům a argumentům díky předešlým zkušenostem.

2. Rodina a socializace

Pro pojem rodina lze najít nespočet definic, protože tento termín je používán v mnoha oborech. Sociolog Anthony Giddens ji definuje jako „*skupinu osob přímo spjatých příbuzenskými vztahy, jejíž dospělí členové jsou zodpovědní za výchovu dětí.*“²² Je to také prostředí, ve kterém se mohou setkat až tři generace, proto je důležité rodinu zmínit v této práci.

Rodina hraje klíčovou roli v procesu socializace jedince, kterou lze chápat jako jeho začleňování do společnosti a přijímání společenských norem, tedy i morálních návyků. Tento proces tvoří pojítka mezi generacemi, kde jedna generace je zodpovědná za výchovu té druhé. Je však důležité zdůraznit, že i dítě je v tomto procesu aktivním činitelem.²³ Vnímání, myšlení,

²⁰ POHLOVÁ, Monika. *Mezigenerační vztahy*. Olomouc, 2014, s 34-35. Magisterská diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Helena Kubátová, Ph.D.

²¹ Tamtéž.

²² GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999, s. 156. ISBN 80-720-3124-4.

²³ GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999, s. 39. ISBN 80-720-3124-4.

cítění i konání člověka jsou výsledkem socializace, na kterou má v mladším věku primární vliv právě rodina, avšak postupně roste role i dalších činitelů jako škola a vrstevníci.²⁴

Podle teorie sociálního učení vycházející z behaviorismu je jedním ze základních mechanismů učení v životě člověka pozorování a imitace chování, postojů i stereotypů v našem okolí. Podle této teorie tedy dítě „okoukává“ chování, hodnoty a postoje svého okolí, které si následně pomocí pozitivního, či negativního posilování okolí osvojuje jako své vlastní. Tento pohled nedává výrazný prostor vlastní aktivitě a iniciativě učícího se subjektu, který v podstatě pouze kopíruje to, co vidí kolem sebe, tedy u rodičů, vrstevníků apod. Postupně se proto teorie sociálního učení revidovala a dávala výrazně větší prostor osobnosti učícího se člověka, který podněty ze svého okolí sám kognitivně zpracovává a zařazuje do svých vlastních schémat chápání světa.²⁵ Člověk si proto své vlastní hodnoty a názory nejen přebírá od ostatních, ale také se aktivně podílí při jejich tvorbě. Vliv rodiny na hodnoty jedince je zde tedy stále výrazný, avšak nikoliv nepřekonatelný.

Socializaci v rodině proto nelze chápat jako svobody zcela zbavené programování pasivního člověka k tomu, co si musí myslet a jak se musí chovat. Tento proces spočívá v aktivní interakci naší osobnosti s okolím, během níž dochází k individualizaci, sebeuvědomování a formování vlastních postojů.²⁶ Rodinné postoje pro nás tedy mohou znamenat jednak přijímaný vzor, ale i pomyslnou „vhozenou rukavici“ k tomu, vůči čemu se chceme vymezovat. Z předchozí kapitoly již víme, že právě adolescence je obdobím, kdy jedinec formuje svou individualitu i hodnotový systém, a zároveň se v životě výrazně osamostatňuje. Proto i vliv rodiny na jeho vlastní postoje může výrazně klesat a může k nim naopak zastávat velice kritický pohled.

2.1. Vliv rodičů a společnosti na adolescenty

V období pozdní adolescence dochází k oslabení kontroly rodičů nad potomky. V tomto momentě nabývá vztah rodiče a potomka výrazným změnám. K těmto změnám může patřit např. trávení méně společného času, hádky, potřeba dospívajícího rozhodovat se sám za sebe nebo také stabilizace vztahů. Veliký dopad na rodinné vztahy má rovněž absence interakcí s některým z rodičů, tak stejně záleží na pohlaví obou stran. Matka stejně jako otec přináší do

²⁴SOLLÁROVÁ, Eva. Socializace. In: VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK, ed. *Sociální psychologie*. 2., přepracované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2008, s. 49-50. ISBN 978-80-247-1428-8.

²⁵KUČERA, Dalibor. *Moderní psychologie: hlavní obory a témata současné psychologické vědy*. Praha: Grada, 2013, s. 140. ISBN 978-80-247-4621-0.

²⁶GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999, s. 60. ISBN 80-720-3124-4.

vztahu s potomkem odlišné elementy, které společně tvoří jakýsi balanc, který je vhodný pro vývoj dítěte.²⁷

Některé z faktorů ovlivňujících psychický vývoj dítěte uvádí Jitka Šimíčková-Čížková a patří mezi ně:

- **Reakce dospělých i vrstevníků na tělesné/předčasné dospívání**, které vedou ke ztrátě jistoty a určitou citovou zátěží – v období ranějšího dospívání jsou k tomuto úkazu náchylnější dívky, jelikož jsou tělesné změny viditelnější. Může docházet k problémům s potravou nebo zakrýváním postavy pomocí velkého oděvu. Pomalejší tělesné dospívání chlapců může vést taktéž k šikaně především od vrstevníků.²⁸
- **Zájmy pubescenta spojeny s dospělým vzorem** – tento vzor může být chápán jako rodič, vrstevník nebo známá osobnost. „*Vzor, k němuž se dospívající obrací, nenechá rodiče na pochybách, jací lidé dítěti imponují.*“²⁹
- **Myšlení na vnitřní dění pubescenta** – porovnávání se s ostatními lidmi. Všude přítomné ideály krásy mají vliv na sebekritiku, všímání si svých nedokonalostí a vyvíjení snahy je kompenzovat.³⁰

Všem zmíněným jevům nejde jistě předejít, lze však jejich výskyt pomocí výchovy minimalizovat. Pro adolescenty je důležitá **sebeúcta**, která vychází z výchovy od útlého věku.³¹ „*Člověk se snaží bezprostředně naplňovat své aktuální potřeby, stejně jako s ohledem na situaci dosáhnout vlastní aktuální motivy. Východiskem motivačních tendencí jsou tedy neuspokojené potřeby.*“³²

²⁷ KŘÍŽ, Jakub. *Vliv rodičovského stylu výchovy na utváření a preferenci vlastního výchovného stylu adolescentů*. České Budějovice, 2021, s. 21. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Dalibor Kučera, Ph.D.

²⁸ ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Kompendium obecné a vývojové psychologie*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2004, s. 78-80. ISBN 80-7042-364-1.

²⁹ ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Kompendium obecné a vývojové psychologie*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2004, s. 78-80. ISBN 80-7042-364-1 s.81.

³⁰ ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Kompendium obecné a vývojové psychologie*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2004, s. 78-80. ISBN 80-7042-364-1

³¹ ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Kompendium obecné a vývojové psychologie*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2004, s. 78-80. ISBN 80-7042-364-1 s. 82.

³² ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Kompendium obecné a vývojové psychologie*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2004. s. 39. ISBN 80-7042-364-1.

Postoj rodinných příslušníků upravuje psychický vývoj dítěte. Podpora rodičů posiluje osobní stabilitu a jistotu. Taktéž potomkovi mohou zvyšovat úzkostlivost, stres a osobní nedůvěru. Je třeba zmínit, že psychický vývoj je individuální a nebývá nepřerušovaný.³³

Taktéž hraje významnou roli akceptace a porozumění ze strany rodičů. Období dospívání může působit na rodiče jako krize, která by případně mohla ovlivnit rodinné vztahy do budoucna. Tato problematika může vést k emocionální újmě obou stran, proto je jeden z nejdůležitějších faktorů v tomto časovém rozmezí komunikace.³⁴

3. Mezigenerační rozdíly a vztahy

Podle autorů knihy o mezigeneračním učení je „*mezigeneračnost jedním z nejpřirozenějších aspektů učení, jež nás provází v podstatě po celý život, v různých životních situacích, v různých prostředích a při různých aktivitách.*“³⁵ Také by se dalo nazvat jako celoživotní, jak vědomý, tak nevědomý proces, jehož základem je interakce lidí, nebo generací od sebe různě vzdálených. Mezigenerační učení vzniklo z rostoucího zájmu o stárnutí populace a změny stereotypní rodiny. Stárnutí populace je nepřehlédnutelný aspekt tohoto i minulého století a díky prodloužení délky života o 20-30 let od roku 1900 tvoří velkou část populace starší generace.³⁶

Tato již zmíněná stereotypní nebo také tradiční rodina a její generační vztahy jsou také nezvratně zasaženy tímto prodloužením délky života. Děti mají vyšší možnost být v kontaktu se svými prarodiči i ve starším věku, stejně tak i jejich rodiče.³⁷

Mezigenerační vztahy jsou určeny podle rozdílu ve věku, stereotypy, tradicemi, kulturou, a především životní zkušeností. Co se týče vztahů, hlavním faktorem je výchova v rodině. Zde naučené vzorce chování děti používají ve všech aspektech života zahrnujících i chování

³³ ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Kompendium obecné a vývojové psychologie*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2004. s. 50. ISBN 80-7042-364-1.

³⁴ VÁGNEROVÁ, Marie a Lidka LISÁ. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021, s. 9-11. ISBN 978-80-246-4961-0.

³⁵ RABUŠICOVÁ, Milada, Karla BRŮCKNEROVÁ, Lenka KAMANOVÁ, Petr NOVOTNÝ, Kateřina PEVNÁ a Zuzana VAŘEJKOVÁ. *Mezigenerační učení: teorie, výzkum, praxe*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 21-23. ISBN 978-80-210-8460-5.

³⁶ RABUŠICOVÁ, Milada, Karla BRŮCKNEROVÁ, Lenka KAMANOVÁ, Petr NOVOTNÝ, Kateřina PEVNÁ a Zuzana VAŘEJKOVÁ. *Mezigenerační učení: teorie, výzkum, praxe*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 21-23. ISBN 978-80-210-8460-5.

³⁷ RABUŠICOVÁ, Milada, Karla BRŮCKNEROVÁ, Lenka KAMANOVÁ, Petr NOVOTNÝ, Kateřina PEVNÁ a Zuzana VAŘEJKOVÁ. *Mezigenerační učení: teorie, výzkum, praxe*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 21-23. ISBN 978-80-210-8460-5.

k ostatním – členům jiných generací. Mezigenerační konflikt může být chápán jako chování mladé generace proti předávaným zvykům a hodnotám starší generace. Tento pojem nemusí zdůrazňovat pouze konflikt mezi mladými a starými, může s jednat o konflikt generací spolu sousedících.³⁸

3.1. Střet názorů generací

Názorové střety napříč generacemi jsou oblastí velice hojně probádanou mnoha výzkumy týkajících se volebních preferencí, pohledu na životní prostředí, otázku migrace, genderové rovnosti, práv sexuálních menšin a mnoha dalších. Nabídnout zde kompletní výčet těchto střetů zde není možné, avšak jako malou sondu si můžeme povšimnout alespoň několika vybraných rozdílů z České republiky.

Například výzkum Centra pro veřejné mínění zkoumající důvěru v Evropskou Unii z března roku 2022 ukázal, že z věkové skupiny 15-19 let má důvěru v EU 70,6 % dotázaných a nedůvěru v EU vyjádřilo pouze 13,6 % dotázaných. Viditelný rozdíl u stejného výzkumu je u věkové skupiny 45-59 let, kde důvěru v EU má 54,1 % dotázaných a nedůvěru 41,1 %.³⁹

Dále je také výrazný rozdíl znát z výzkumu spokojenosti s politickou situací v ČR z května 2022. U věkové skupiny 15-19 let je spokojených 25 % dotázaných a nespokojených 36,7 %. U druhé věkové skupiny 45-49 let je spokojených 13,8 % dotázaných a 64,2 % bylo nespokojených.⁴⁰

Výzkum agentury Median z roku 2019 o možnosti homosexuálů adoptovat děti ukázal, že z věkové skupiny 18-34 let jich určitě souhlasí 42 % dotázaných a pouze 10 % určitě nesouhlasí. Oproti nim věková skupina 35-54 let z 22 % určitě souhlasí a z 18 % určitě nesouhlasí.⁴¹

Ve vztahu k otázce migrace a multikultury společnost Median provedla v roce 2018 výzkum zkoumající vztah Čechů k islámu, ze kterého vychází, že zatímco 58 % respondentů ve věku

³⁸ POHLOVÁ, Monika. *Mezigenerační vztahy*. Olomouc, 2014, s. 39. Magisterská diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Helena Kubátová, Ph.D. Dostupné z: [DP_Monika_Pohlov - Mezigeneran_vztahy.pdf \(theses.cz\)](#)

³⁹ AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY. Časové řady vybraných otázek z výzkumu naše společnost. <https://cvvmapp.soc.cas.cz/> [online]. [cit. 2022-12-17]. dostupné z: [AV21 \(cas.cz\)](#)

⁴⁰ AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY. Časové řady vybraných otázek z výzkumu naše společnost. <https://cvvmapp.soc.cas.cz/> [online]. [cit. 2022-12-17]. dostupné z: [AV21 \(cas.cz\)](#)

⁴¹ MEDIAN. Podpora manželství pro všechny. *J sme fér* [online]. 23.1 2020 [cit. 2022-12-17]. Dostupné z: [Podpora manželství pro všechny roste, 67 % Čechů a Češek říká ano. Přijetí podpoří ekonomiku - JSME FÉR \(jsmefer.cz\)](#)

18-24 bylo otevřených k muslimské menšině u nás, ve skupině ve věku 45-54 let toto číslo kleslo na pouhých 25 %.⁴²

Stejná agentura v roce 2021 porovnávala pohled na práva ohrožených skupin u nás pouze u dvou skupin, a sice lidí ve věku 15-30 let oproti skupině ve věku 21-36 let. Díky tomuto výzkumu tak máme data zahrnující i adolescenty. Rozdíly v tomto výzkumu nejsou kvůli výraznému věkovému překryvu tak markantní, ale i zde vidíme, že mladší generace mají tendenci být vůči menšinám vstřícnější. Ve věku 15-30 let například 52 % respondentů souhlasí s tím, že život Vietnamců u nás je v mnoha ohledech komplikovaný. Ze skupiny 21-36 let s tímto tvrzením souhlasilo 45 % tázaných. Jen 6 % mladších respondentů silně souhlasilo s tím, že Vietnamci u nás se snaží dostat někam, kde o ně nikdo nestojí. U starších vidíme drobný nárůst na 9 %.⁴³

Mnohem kritičtější pohled sdílejí obě dotazované skupiny v pohledu na Romy, kde 62 % respondentů ve věku 15-30 let souhlasí s tvrzením, že Romové toho začali požadovat příliš, zatímco se odvolávají na rovná práva všech. Ve starší skupině 21-36 let s tímto tvrzením souhlasí 70 % respondentů. U tvrzení, že diskriminace Romů u nás není problém, souhlasí 28 % mladších a 36 % starších respondentů.⁴⁴

Stejný výzkum zkoumal pohled i na migranty z Ukrajiny a je třeba zdůraznit, že proběhl ještě před ruskou invazí a následnou vlnou uprchlictví. Ve věku 15-30 let souhlasilo 20 % tázaných s tvrzením, že Ukrajinci toho začali požadovat příliš, zatímco se odvolávají na rovná práva všech. Ve věku 21-36 let s tvrzením souhlasilo 23 %. U tvrzení, že by se Ukrajinci neměli snažit dostat někam, kam nepatří, se obě skupiny lišily v míře souhlasu s 31 % a 35 %.⁴⁵ Jakkoliv tedy výzkum neukazuje žádné dramatické rozdíly, i u takto věkově blízkých skupin s výrazným překryvem vidíme, že respondenti ve věku 15-20 a 30-36 stahují výsledky obou skupin jiným směrem.

⁴³ MEDIAN. Výzkum postojů cílové skupiny k lidským právům a ohroženým menšinám. *Median* [online]. 2021, s. 13 [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2021/10/2421001_Vyzkum_postoju_cilove_skupiny_prezentace_20210928.pdf

⁴⁴ MEDIAN. Výzkum postojů cílové skupiny k lidským právům a ohroženým menšinám. *Median* [online]. 2021, s. 17 [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2021/10/2421001_Vyzkum_postoju_cilove_skupiny_prezentace_20210928.pdf

⁴⁵ MEDIAN. Výzkum postojů cílové skupiny k lidským právům a ohroženým menšinám. *Median* [online]. 2021, s. 45 [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2021/10/2421001_Vyzkum_postoju_cilove_skupiny_prezentace_20210928.pdf

4. Vietnamská menšina a jejich imigrace do ČR

V roce 2021 bylo zaznamenáno 64 808 Vietnamců žijících v České republice buď s trvalým nebo dlouhodobým pobytem,⁴⁶ často je zmiňováno až 100 000 kvůli nelegálnímu pobytu v Česku.⁴⁷ Během sčítání lidu 2021, které musí povinně vyplnit všichni občané ČR a cizinci s pobytem nad 90 dní, se k vietnamské národnosti přihlásilo pouze 31 469 lidí.⁴⁸

Imigrace do České republiky probíhala v několika vlnách. V roce 1956 Česko přijalo na základě mezistátní dohody a spolupráce socialistických zemí 100 vietnamských dětí, které byly zasaženy válkou ve Vietnamu, konkrétně v tom severním – komunistickém. Tyto děti však měly problém se zapojením do zdejší společnosti kvůli uzavřenosti jejich komunity, některé z nich tu zůstaly a založily rodiny. Další vlna byla způsobena uzavřením dohody o kulturní spolupráci v roce 1957, při čemž sem přijeli vietnamští studenti za účelem dalšího studia. Někteří z nich zde zůstali a převážně pracovali jako tlumočníci.⁴⁹

Další a také nejvýznamnější z těchto dohod byla o spolupráci z roku 1973. Tehdy každoročně přišlo do České republiky z Vietnamu 2-3 tisíce mladých Vietnamců, kteří se zde měli být vyškoleni. Toto probíhalo převážně ve strojírenských profesích a průmyslových odvětvích. Před rokem 1989 pobývalo na území České republiky okolo 30 tisíc Vietnamců, toto číslo se však snižovalo. Zlomová situace nastala v roce 1989 po sametové revoluci, kdy došlo ke zrušení všech mezivládních dohod.⁵⁰

Pro vietnamské migranty se dá počátek 90. let považovat jako období svobodného podnikání. Díky předchozí pozitivní zkušenosti se pro ČSR zdálo výhodné zdržení Vietnamců na zdejšími území za účelem podnikání. Tudíž se většina Vietnamců, kteří zde doposud pobývali, rozhodla

⁴⁶ŘEDITELSTVÍ SLUŽBY CIZINECKÉ POLICIE. Cizinci celkem podle státního občanství k 31. 12.

2021. CZSO [online]. 2022 [cit. 2022-12-29]. Dostupné z:

https://www.czso.cz/documents/11292/27914491/2112_c01t01.pdf/f6069e6c-25ef-4ab1-a786-0add7f59b6a4?version=1.0

⁴⁷ČT24. Chceme být uznanou menšinou, volají Vietnamci. ČT24 [online]. 2012 [cit. 2022-12-29]. Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1134288-chceme-byt-uznanou-mensinou-volaji-vietnamci>

⁴⁸ČZSO. Národnost. Sčítání 2021 [online]. [cit. 2022-12-29]. Dostupné z:

<https://www.czso.cz/csu/scitani2021/narodnost>

⁴⁹BROUČEK, Stanislav. *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2003. s. 14-16. Dostupné z:

https://www.cizinci.cz/documents/551336/568661/adaptace_vietnam.pdf/8c0c3f8d-4bc7-106a-0cfc-9431c0d05ed0

⁵⁰PECHOVÁ, Eva. Migrace z Vietnamu do České republiky v kontextu problematiky obchodu s lidmi a vykořisťování. *Migrace online* [online]. 2008, s. 16 [cit. 2023-01-06]. Dostupné z:

https://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/Zprava_migrace_Vietnam.pdf

zůstat. Tyto lidi nazýváme starousedlíci, poněvadž se dají považovat za zakladatele první vietnamské komunity na našem území.⁵¹ V následujících letech migrační politika dostávala stále více pozornosti, což znamenalo striktnější pravidla a povinnosti pro cizince.

Hlavní motivací migrace pro Vietnamce je snaha o zabezpečení rodiny, kvůli nedostačujícím životním podmínkám a finanční krizi ve Vietnamu, vysoké nezaměstnanosti, režimu, pracovní příležitosti. Díky důležitému postavení mnohočlenné rodiny ve vietnamské kultuře se také často jedná o migraci z důvodu sloučení rodiny. Dalším z hlavních důvodů stěhování je ekonomická aktivita, většina příslušníků vietnamské národnosti v České republice podniká na základě živnostenského listu. Česká republika je volena Vietnamci za cílovou zemi právě kvůli lepším životním podmínkám a dřívějším zkušenostem.⁵²

4.1. Integrace Vietnamců do české společnosti

Pojem integrace lze chápat jako začlenění nebo spojení. Pokud mluvíme o migraci, je chápána jako oboustranný proces začleňování cizinců do jiného celku, tedy společnosti jiné země. Každá země má jiné hodnoty, tradice a kulturu. Pro imigranty tedy integrace znamená poznání nové kultury, pochopení povinností a práv, vytváření nových vztahů a získání sociálního statusu. Pro společnost, do které imigranti vstupují, integrace znamená otevřenost, přijetí a poskytnout férové jednání.⁵³

Co se týče **postoje české společnosti k cizincům**, podle výzkumu veřejného mínění⁵⁴ vyplývá, že Češi nemají vlídný postoj k dlouhodobě žijícím cizincům v ČR. **Nejsilnější argumenty dotazovaných byly:** Cizinci neobohacují českou kulturu, znamenají zdravotní riziko, jsou příčinou nárůstu kriminality a ohrožují náš způsob života.⁵⁵ Výzkum Vztahu české veřejnosti

⁵¹ BROUČEK, Stanislav. *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2003. s. 19-20. Dostupné z:

https://www.cizinci.cz/documents/551336/568661/adaptace_vietnam.pdf/8c0c3f8d-4bc7-106a-0cfc-9431c0d05ed0

⁵² PECHOVÁ, Eva. Migrace z Vietnamu do České republiky v kontextu problematiky obchodu s lidmi a vykořisťování. *Migrace online* [online]. 2008, s. 17-22 [cit. 2023-01-06]. Dostupné z:

https://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/Zprava_migrace_Vietnam.pdf

⁵³ UHEREK, Z. Integrace cizinců z hlediska etnického a etického. *Inkluzivní škola* [online] s. 3-4 [cit. 2022-12-14] Dostupné z: [Microsoft Word - ZUherek_Integracecizincu_ed.doc \(inkluzivniskola.cz\)](https://www.inkluzivniskola.cz/)

⁵⁴ CVVM. Centrum pro výzkum veřejného mínění: Vztah české veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v ČR – březen 2020. <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/> [online]. 30.4 2020 [cit. 2022-12-15]. Dostupné z: [Vztah české veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v ČR – březen 2020 - Centrum pro výzkum veřejného mínění \(cas.cz\)](https://www.cas.cz/vztlah-ceske-veřejnosti-k-národnostním-skupinám-žijícím-v-čr-březen-2020)

⁵⁵ CVVM. Centrum pro výzkum veřejného mínění: Vztah české veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v ČR – březen 2020. <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/> [online]. 30.4 2020 [cit. 2022-12-15]. Dostupné z: [Vztah české veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v ČR – březen 2020 - Centrum pro výzkum veřejného mínění \(cas.cz\)](https://www.cas.cz/vztlah-ceske-veřejnosti-k-národnostním-skupinám-žijícím-v-čr-březen-2020)

k národnostním skupinám žijícím v ČR⁵⁶ z roku 2021 ukázal, že Vietnamci žijící v Česku jsou 5. nejoblíbenější a nejsympatičtější národnostní skupina.⁵⁷

Nejjednodušším procesem je integrace hlavně pro děti, buď zde již narozené nebo pro ty, které se přistěhovaly v mladém věku. Je pro ně snadné zbavit se jazykové bariéry, nebo ji vůbec nemají. Také si snadněji najdou přátelé, kteří nebudou mít předsudky. Ostatně jako zbytek společnosti, ve společnosti totiž uzavřenost a „neprůhlednost“ vyvolává obavu, nejistotu a strach z neznámého. Toto je problém hlavně pro přistěhovalce ve středním věku, kteří se nejčastěji pouze přidávají k již vytvořené hojné komunitě v České republice. Toto téma je rozvedené konkrétněji v kapitole 4.2.⁵⁸

Samozejmě, stejně jako u všech národnostních menšin žijících v Česku, existují i o Vietnamcích jisté **předsudky** v České republice. Jedním z nejčastějších je například domněnka, že Vietnamci prostřednictvím daňových úniků „okrádají“ stát, uzavírají fingované sňatky, pěstují a prodávají marihuanu, provozují trh s ilegálním zbožím, jsou vypočítaví. A velice časté jsou i předsudky z důvodu vzhledu a rysů Vietnamců.⁵⁹

Vietnamci jsou rozdělováni do určitých skupin podle doby, kdy a za jakých okolností do Česka přišli, nebo kdy se zde narodili. Migrační generace hraje v této komunitě významnou roli. Jedná se právě o rozdělení – první generace (člověk přišel v dospělosti), jedenapůltá generace (ve věku 6-12 let) a druhá generace (od narození do 5 let).⁶⁰

⁵⁶ TUČEK, Milan. Centrum pro výzkum veřejného mínění: Vztah české veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v ČR – březen 2020. <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/> [online]. 29.4 2020 [cit. 2022-12-15]. Dostupné z: [Vztah české veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v ČR – březen 2020 - Centrum pro výzkum veřejného mínění \(cas.cz\)](https://cvvm.soc.cas.cz/cz/)

⁵⁷ TUČEK, Milan. Centrum pro výzkum veřejného mínění: Vztah české veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v ČR – březen 2020. <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/> [online]. 29.4 2020 [cit. 2022-12-15]. Dostupné z: [Vztah české veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v ČR – březen 2020 - Centrum pro výzkum veřejného mínění \(cas.cz\)](https://cvvm.soc.cas.cz/cz/)

⁵⁸ UHEREK, Z. Integrace cizinců z hlediska etnického a etického. *Inkluzivní škola* [online] s. 3-4 [cit. 2022-12-14] Dostupné z: [Microsoft Word - ZUherek_Integracecizincu_ed.doc \(inkluzivniskola.cz\)](https://www.mikro.cz/attachment/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/bulletin_soze.pdf)

⁵⁹ SOLAŘOVÁ, Hana. OKRAJ – Bulletin o integraci cizinců: Kulturní odlišnosti a předsudky. *Migrace online* [online]. 2012, s. 2 [cit. 2023-01-06]. Dostupné z: https://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/bulletin_soze.pdf

⁶⁰ FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy Praha, 2014, s. 91-94. ISBN 978-80-7419-174-9.

Za „zakladatele“ komunity se považují **starousedlíci**, kteří jsou rozdělení podle doby příchodu. Všichni z nich přišli v dospělosti, tedy první generace, považují se za ně ti, kteří přišli do České republiky za doby socialismu ale i ti, kteří přišli v 90. letech.⁶¹

Mezi hlavní rozdíly mezi první (socialistické období) a druhou (90. Léta) vlnou starousedlíků je podle způsobu integrace do České společnosti. **První starousedlíci** přicházeli bez rodin, nemohli si svobodně vybrat místo práce a pobytu a žili zpravidla na dělnických ubytovnách, ze začátku se zde orientovali hlavně pomocí socialistických institucí. Absence rodiny vyústila v hledání podpory především ve skupině, tedy mezi spolupracovníky, což dalo silný základ a propojení vnitřní komunity. Jednalo se především o svobodné dospělé Vietnamce na počátku ekonomicky aktivního věku.⁶²

Druzí starousedlíci přicházeli za pomoci rodiny a blízkých přátel s adaptací. Ti jim pomáhali i s orientací, tudíž nevyužívali institucí. Jednalo se tedy zejména o rodinné příslušníky pracovních migrantů socialistického období. Rodina jim poskytovala komfort a podporu. Délka pobytu v Česku ovlivnila i přístup starousedlíků k výchově jejich dětí, která se výrazně liší od výchovy dětí ve Vietnamu. Avšak zůstal výrazný rozdíl u požadavků na dcery a syny, přičemž na dcery byl vyvíjen vyšší nátlak na snaživost v domácnosti i ve škole. Obecně by se dalo říci, že starousedlíci 90. let jsou konzervativnější, co se týče akceptace české kultury. Většina starousedlíků má v Česku trvalý pobyt, rozsáhlý rodinný život a dorozumí se česky.⁶³

Ačkoliv mezi starousedlíky nalezneme elitáře, jejichž plat mnohokrát převyšuje průměr příjmu Čecha, objevují se zde i rodiny s nízkým příjmem. Většina starousedlíků však žije průměrný život českých domácností.⁶⁴

Nově příchozí ekonomičtí migranti, kteří přišli na přelomu století až do současnosti během krize vietnamského trhu s maloobchody, se adaptovali velice odlišně od starousedlíků. Mnoho

⁶¹ FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy Praha, 2014, s. 94-95. ISBN 978-80-7419-174-9.

⁶² FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy Praha, 2014, s. 94-95. ISBN 978-80-7419-174-9.

⁶³ FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy Praha, 2014, s. 95. ISBN 978-80-7419-174-9.

⁶⁴ FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy Praha, 2014, s. 96-98. ISBN 978-80-7419-174-9.

obchodníků-starousedlíků bylo nuceno přejít na jiné možnosti obživy (večerky, nehtová studia, restaurace). Skupina nově příchozích se nachází spíše v nízkopříjmových domácnostech. Některé z důvodů jsou nereálné představy o evropských příjmech, nedostatečná všeobecná znalost, neznalost češtiny a nezájem o integraci z důvodu víry v „mýtus návratu“ (dotyčný se v Česku nemá zájem usadit a brzy se vrátí zpět). Specifickou skupinu nově příchozích tvoří i studenti, kteří přicházejí do Česka za studiem na vysokých školách.⁶⁵

Potomci vietnamských imigrantů (tedy starousedlíků i nově příchozích), tedy druhá a jedenapůltá generace, se výrazně liší od svých rodičů. Tito lidé se zde buďto narodili, nebo přišli v útlém věku. Tudíž mají plynulou znalost češtiny a vyrůstají zejména v českém prostředí (škola nebo volnočasové aktivity). Hlavně členům druhé generace dělá často problém i znalost vietnamštiny, jsou schopni plynule mluvit, problémem je pro ně v tomto jazyce číst a psát. Přivlastňují si vzorce chování Čechů, považují Česko za jejich domov a Vietnam je pro ně spíše země jejich předků, do které se vracají pouze někteří z nich, a to především jako prázdninový výlet za příbuznými. Na rozdíl od předchozí generace (starousedlíků a některých nově příchozích-jejich rodičů) jsou běžné etnicky smíšené páry.⁶⁶

5. Příchod Ukrajinců do ČR za účelem azylu/ochrany před Ruskou vojenskou agresí

Uplynulo skoro 10 měsíců ode dne 24. února 2022, kdy Rusko zahájilo vojenskou agresí vůči Ukrajině. Od té doby se na evropském území vyskytuje až 7,8 milionu ukrajinských uprchlíků.⁶⁷ Z toho 4,8 milionu se zaregistrovalo k dočasné ochraně nebo v podobném režimu.⁶⁸

V České republice se k datu 15. prosince 2022 zaregistrovalo 466 872 uprchlíků.⁶⁹ Na konci roku 2021 při tom v ČR žilo necelých 200 000 cizinců z Ukrajiny, takže se jedná o skutečně

⁶⁵ FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy Praha, 2014, s. 100-102. ISBN 978-80-7419-174-9.

⁶⁶ FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy Praha, 2014, s. 98-99. ISBN 978-80-7419-174-9.

⁶⁷ UKRAJINSKÁ UPCHLICKÁ KRIZE: aktuální situace i srovnání s historií. <https://www.clovekvtisni.cz/> [online]. 22.11.2022 [cit. 2022-12-15]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/ukrajinska-krize-v-historickem-kontextu-8589gp>

⁶⁸ UNITED NATIONS HIGH COMMISSIONER FOR REFUGEES. Ukraine Refugee Situation. *UNHCR* [online]. 6.12.2022 [cit. 2022-12-15]. Dostupné z: [Situation Ukraine Refugee Situation \(unhcr.org\)](https://www.unhcr.org/situations/ukraine-refugee-situation/)

⁶⁹ UNITED NATIONS HIGH COMMISSIONER FOR REFUGEES. Ukraine Refugee Situation. *UNHCR* [online]. 6.12.2022 [cit. 2022-12-15]. Dostupné z: [Situation Ukraine Refugee Situation \(unhcr.org\)](https://www.unhcr.org/situations/ukraine-refugee-situation/)

výrazný nárůst.⁷⁰ Díky směrnici o dočasné ochraně EU umožnila uprchlíkům z Ukrajiny ochranu, povolení k pobytu, přístup na trh práce, bydlení, zdravotnictví, sociální pomoc a přístup dětí ke vzdělání. Evropská unie uvalila mnoho sankcí vůči Rusku. Mezi tyto sankce patří např. uzavření vzdušného prostoru EU všem ruským letadlům, zákaz transakcí s Ruskou centrální bankou, zákaz používání systému SWIFT pro vybrané ruské banky, zákaz nových investic do ruského odvětví energetiky, zákaz dovozu surové ropy, rafinovaných ropných produktů, uhlí a dřeva z Ruska. Tyto sankce jsou pouze vybrané⁷¹ Sankce mimo jiné rozpoutaly energetickou krizi v mnoha Evropských zemích včetně České republiky. Ceny energií v roce 2022 dosáhly historického maxima.⁷²

Z výzkumu veřejného mínění České veřejnosti ke konfliktu na Ukrajině z podzimu roku 2022 projevuje zájem o situaci na Ukrajině 57 % dotázaných, 42 % dotázaných souhlasí s kroky vlády podporující Ukrajinu ve válce s Ruskem a 43 % dotázaných se zajímá o vývoj situace okolo uprchlíků z Ukrajiny.⁷³

Výrazného rozdílu si můžeme všimnout u výzkumu veřejného mínění České veřejnosti ke konfliktu na Ukrajině⁷⁴ tentokrát z jara roku 2022, kde 58 % dotázaných souhlasilo s kroky vlády podporující Ukrajinu ve válce s Ruskem, 42 % vnímají míru podpory Ukrajiny českou vládou ve válce s Ruskem jako přílišnou.⁷⁵

Občanům Ukrajiny, kteří přišli do České republiky z důvodu válečného konfliktu, byla určena humanitární dávka za předpokladu, že tito lidé mají fyzický pobyt na území ČR. Tato dávka

⁷⁰ ŘEDITELSTVÍ SLUŽBY CIZINECKÉ POLICIE. Cizinci celkem podle státního občanství k 31. 12.

2021. CZSO [online]. 2022 [cit. 2023-01-07]. Dostupné z:

https://www.czso.cz/documents/11292/27914491/2112_c01t01.pdf/f6069e6c-25ef-4ab1-a786-0add7f59b6a4?version=1.0

⁷¹ EVROPSKÁ RADA. Reakce EU na invazi Ruska na Ukrajinu: Individuální a hospodářské sankce. <https://www.consilium.europa.eu/> [online]. [cit. 2022-12-15]. Dostupné z:

<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-response-ukraine-invasion/>

⁷² EVROPSKÁ RADA. Reakce EU na invazi Ruska na Ukrajinu: Individuální a hospodářské sankce. <https://www.consilium.europa.eu/> [online]. [cit. 2022-12-15]. Dostupné z:

<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-response-ukraine-invasion/>

⁷³ ČERVENKA, Jan. Česká veřejnost ke konfliktu na Ukrajině – podzim 2022. <https://cvvm.soc.cas.cz/> [online]. 9.12.2022 [cit. 2022-12-15]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/mezinarodni-vztahy/5619-ceska-verejnost-ke-konfliktu-na-ukrajine-podzim-2022>

⁷⁴ ČERVENKA, Jan. Česká veřejnost ke konfliktu na Ukrajině – jaro 2022. <https://cvvm.soc.cas.cz/> [online]. 13.7.2022 [cit. 2022-12-15]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/mezinarodni-vztahy/5573-ceska-verejnost-ke-konfliktu-na-ukrajine-jaro-2022>

⁷⁵ ČERVENKA, Jan. Česká veřejnost ke konfliktu na Ukrajině – jaro 2022. <https://cvvm.soc.cas.cz/> [online]. 13.7.2022 [cit. 2022-12-15]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/mezinarodni-vztahy/5573-ceska-verejnost-ke-konfliktu-na-ukrajine-jaro-2022>

činila 5 000 Kč, byla poskytnuta automaticky v prvním měsíci všem držitelům dočasné ochrany. Měsíčně ji lze uplatnit až šestkrát. Od 7. dávky se její výše mění.⁷⁶

5.1. Ukrajinská migrace do ČR před vypuknutí ruské vojenské agrese vůči Ukrajině 2022

Ukrajinci jsou jedním z nejvíce migrujících národů na světě. Po Sametové revoluci se obnovila migrační politika a začaly vznikat spolky národnostních menšin. Před již zmíněnou ruskou vojenskou agresí v únoru 2022 přicházeli do Česka většinou jako první muži za prací, někteří z nich se poté vrátili do země původu, mnoho z nich však zůstalo hlavně z důvodů stálé práce a založení rodiny. Toto samozřejmě může vyvolat přesun dalších obyvatel původní země do hostitelské země, především tedy rodinné příslušníky.⁷⁷

Ukrajinci se svojí kulturou a hodnotami zřetelně neodchylují od České společnosti. Jedna z významných odlišností je přítomnost náboženství. Pro Ukrajince je typický větší rozsah víry v náboženství.⁷⁸

Jedním z největších problémů integrace ukrajinských uprchlíků jsou předsudky. Jde o předsudky mezi národy, rasovými a náboženskými skupinami mezi jednotlivými zeměmi či uvnitř země. Předsudky vznikají z různých důvodů, například nedostatečná informovanost, stereotypy přijímané společností ovlivňují chování všech jejích členů, dále také můžeme uvést předsudky, které rozpoutá jeden, nebo malé množství jedinců z menšiny a lidé si tak automaticky myslí totéž i o ostatních příslušnících této menšiny.⁷⁹

Tento úkaz se může ukázat i na příchodu uprchlíků z Ukrajiny, vůči kterým již mohou existovat **předsudky** z dřívější doby. K těmto předsudkům přispívá diametrálně odlišná kultura, jazyková bariéra a nedostatečná integrace, která se může zdát zvenku jako uzavřenost komunity. Ukrajinci před vypuknutím ruské vojenské agrese byli jednou z nejpočetnějších

⁷⁶ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Humanitární dávka pro občany Ukrajiny. <https://www.mpsv.cz/> [online]. [cit. 2022-12-15]. Dostupné z:

https://www.mpsv.cz/documents/20142/2786931/humanitarni_davka_aplikace_CZ.pdf

⁷⁷ SCHWARZOVÁ, Adéla. *Integrace ukrajinských imigrantů do české společnosti prostřednictvím trávení volného času* [online]. Brno, 2016 [cit. 2022-12-27]. Dostupné z: [Schwarzova.pdf \(muni.cz\)](#). Diplomová práce.

Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Mgr. et Mgr. Martina Kurowski, Ph.D. s. 35

⁷⁸ SCHWARZOVÁ, Adéla. *Integrace ukrajinských imigrantů do české společnosti prostřednictvím trávení volného času* [online]. Brno, 2016 [cit. 2022-12-27]. Dostupné z: [Schwarzova.pdf \(muni.cz\)](#). Diplomová práce.

Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Mgr. et Mgr. Martina Kurowski, Ph.D. s. 35

⁷⁹ SCHWARZOVÁ, Adéla. *Integrace ukrajinských imigrantů do české společnosti prostřednictvím trávení volného času* [online]. Brno, 2016, s. 35. [cit. 2022-12-27]. Dostupné z: [Schwarzova.pdf \(muni.cz\)](#). Diplomová práce.

Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Mgr. et Mgr. Martina Kurowski, Ph.D.

menšin v Česku. Ukrajinci jsou nejčastěji spojováni s dělnickými pracemi, obecně jsou vnímáni jako pracovníci vykonávající ty práce, které Češi nechtějí nebo nemohou vykonávat. Je na ně pohlíženo jako na levnou pracovní sílu, často tak bývá odvozována a nízká míra vzdělanosti, s tímto se pojí také předsudky ohledně kriminality a mafiánské aktivity.⁸⁰

Je nutno zdůraznit, že v době před vypuknutím se situace postupně v jisté míře zlepšovala. Ukázalo se, že Češi a Ukrajinci mají stejné hodnoty a lidská práva, za která dokážou bojovat.

⁸⁰ SOLAŘOVÁ, Hana. OKRAJ – Bulletin o integraci cizinců: Kulturní odlišnosti a předsudky. *Migrace online* [online]. 2012, s. 2 [cit. 2023-01-06]. Dostupné z: https://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/bulletin_soze.pdf

6. Praktická část

6.1. Metodika práce

Pro sběr dat k praktické části této práce byla zvolena forma kvalitativního výzkumu formou polostrukturovaných rozhovorů. Tyto rozhovory proběhly se třemi vybranými páry, kde se pokaždé jednalo o studenta Česko-anglického gymnázia a jeho rodiče. Tyto rozhovory proběhly jednotlivě a izolovaně, takže děti ani rodiče neodpovídali před svým protějškem. Nevýhodou použitého typu výzkumu může být nepřímnost respondentů, nedostatečná informovanost respondentů, možné je také malé pokrytí vzorku. Práce však necílí na obecně platné závěry a primárně chce nabídnout vhled do tří vybraných dvojic dětí a rodičů.

K rozhovorům bylo vytvořeno 19 otázek, z toho 10 se týkalo pouze národnostní menšiny Vietnamců žijících v České republice. Tyto otázky se zaměřovaly na názor na příslušníky vietnamské národnosti žijící v České republice, jejich přínosy, možná rizika, globalizaci, osobní zkušenost, integrace do české společnosti, diskriminace a důvod migrace do České republiky. Zbýlých 9 otázek se zaměřovalo pouze na uprchlíky z Ukrajiny po vypuknutí ruské vojenské agrese na Ukrajinu v únoru 2022. tato část otázek zahrnovala názor respondentů na ruskou vojenskou agresi na Ukrajinu, změna názoru od vypuknutí po současnost (únor až prosinec 2022), názor na počet přijmutích uprchlíků přijatých do Česka, pomoc České republiky Ukrajině, osobní zkušenost, integrace do české společnosti, možná rizika a změna předsudků. Rozhovory byly se souhlasem respondentů nahrávány a probíhaly anonymně.

Sběr dat probíhal v prosinci 2022 v Českých Budějovicích.

Otázky vypadaly následovně:

1. Co si myslíte o vietnamské menšině v České republice?
2. Jaké jsou podle vás přínosy těchto lidí do české společnosti?
3. Jaké jsou podle vás rizika pobytu a života těchto lidí? (pro Českou republiku)
4. Jak vnímáte obchody, jejichž majitelé jsou Vietnamci?
5. Myslíte si, že nás mohou Vietnamci obohatit svou kulturou?
6. Máte osobní zkušenost se členem této menšiny? Pokud ano, pozitivní nebo negativní?
7. Myslíte si, že se tito lidé dostatečně zapojili do české společnosti?
8. Měli by se podle vás Češi více zapojit do pomoci integrace této menšiny do Česka?
9. Myslíte si, že jsou Vietnamci v České republice diskriminováni?
10. Proč podle vás Vietnamci migrují do Česka?

11. Jaký máte názor na ruskou vojenskou agresi vůči Ukrajině, která vypukla v únoru 2022?
12. Změnil se nějak váš názor na tuto válku od února 2022 doteď (prosinec 2022)?
13. Souhlasíte s počtem uprchlíků z Ukrajiny, které Česká republika přijala?
14. Pokud ano, mohli by přijmout více? Pokud ne, mělo by se ubrat?
15. Souhlasíte s pomocí České republiky Ukrajině?
16. Máte zkušenost s těmito uprchlíky? Pokud ano, pozitivní/negativní?
17. Myslíte si, že se tyto lidé dostatečně zapojili do české společnosti?
18. Představují podle vás tyto uprchlíci pro Českou republiku nějaké riziko?
19. Myslíte si, že se nějakým způsobem změnily předsudky vůči Ukrajincům obecně kvůli tomuto příchodu uprchlíků?

6.2. Cíl práce

Cíl této práce je zjistit, zda a v jaké míře existují mezigenerační rozdíly v názoru na tyto menšiny mezi dětmi a jejich rodiči na Česko-anglickém gymnáziu. Pokusit se zachytit tento rozdíl a analyzovat ho. Je třeba zmínit, že tato práce cílí na velice specifickou sociální skupinu soukromého gymnázia v prosperujícím kraji České republiky, takže práce si neklade za cíl poskytnout obecně platné závěry.

Hypotéza této práce je, že studenti na Česko-anglickém gymnáziu jsou otevřenější, informovaní, tolerantnější a liberálnější než jejich rodiče, to i přes jejich stejné socioekonomické zázemí.

7. Praktická část – rozhovory

V této kapitole budou popásány právě ony rozhovory. Pokusím se vyjádřit kontrast mezi názory, zda se nějaký vyskytl.

7.1. Rozhovor s prvním párem

První část otázek: vietnamská menšina v České republice

Co se týče první otázky o obecném pohledu na vietnamskou menšinu, pár se shodl na pracovitosti a snaživosti Vietnamců. U druhé otázky hodnotící jejich hlavní přínosy se dotazovaní shodují na tom, že *„největší přínos Vietnamců je jejich ekonomická činnost v Česku“*. U páté otázky ohledně kulturního obohacení došlo také ke shodě: *„Myslím si, že nás nijak obohatit nemohou, nebo to aspoň doted' neudělali“*. U osmé otázky, která se týkala pomoci s integrací ze strany Čechů, se oba respondenti shodli na tom, že Češi Vietnamcům již pomohli dost a Vietnamci integraci do naší společnosti podle nich zvládají dobře, tudíž není třeba jim nijak pomáhat. Podle dotazovaných nejsou v současnosti Vietnamci v České republice diskriminováni. Matka studentky zmiňuje: *„Když se tu začali objevovat v 90. letech tak byly smíšené názory vůči Vietnamcům, ale postupně jsme si na sebe navzájem zvykli“*. Ani jedna z dotazovaných nevěděla, proč Vietnamci do Česka migrují.

Rozdílu si šlo všimnout u názoru na ekonomickou činnost Vietnamců v České republice. Obě dotazované odpověděly, že je to jeden z největších přínosů, rozdíl byl však zřetelný u třetí otázky hodnotící rizika, kdy studentka odpověděla, že *„může nastat situace, ve které bude trh natolik zaplněn vietnamskými podniky, že čeští podnikatelé zkrátka už nebudou mít možnost rozvíjet svoje podniky a firmy“*. Matka studentky žádná rizika nevidí. Ve čtvrté otázce týkající se obchodů s vietnamskými majiteli studentka vyjádřila dobrotivost k těmto podnikům, přičemž matka studentky vyjádřila spíše nezájem. U šesté otázky tázající se na osobní zkušenost se zástupci této menšiny studentka projevila pozitivní zkušenost s členem vietnamské menšiny, její matka zkušenost nemá. Sedmá otázka, která se týkala integrace Vietnamců do české společnosti, zobrazila další spor mezi odpověďmi, studentka odpověděla: *„Nedostatečně se zapojují do české společnosti, mohli by se přidat do firem s českými vlastníky.“* Matka studentky vyjádřila spokojenost s jejich zapojením do společnosti: *„Jsou v Česku už tak dlouho, že jsme je přijmuli a nyní je mezi námi vzájemný respekt.“*

Druhá část otázek: uprchlíci z Ukrajiny po vypuknutí války v únoru 2022

U jedenácté otázky hodnotící situaci, která se odehrává na Ukrajině, došlo ke shodě, kdy obě dotazované nesouhlasí s událostmi, které se na Ukrajině odehrávají: „*Nemyslím si, že jsem měla dostatek informací ohledně celé situace, ale nesouhlasím s tím, co se tam děje*“. Podle respondentů došlo ke shodě taktéž u dvanácté otázky, která se zaměřovala na změnu názoru a pocitů od vypuknutí války doteď, kdy starší dotazovaná uvedla: „*Ze začátku jsem byla rozhořčená, našťvaná a nejistá. Zajímala jsem se o situaci mnohem více než v současnosti, podle mě se situace nikam neposouvá a přijdu si vůči ní otupělá*“. U patnácté otázky ohledně pomoci České republiky Ukrajině, se dotazované opět shodují: „*Pomoc vlády je přehnaná, nesouhlasím s ní, uprchlíci nevypadají, že by tolik pomoci potřebovali*“. Ani jedna z dotazovaných si nemyslí, že se uprchlíci zapojili do české společnosti, studentka uvedla: „*Neviděla jsem ani jednou že by někdo z nich pracoval, podle mne si zvykli na to, že tady mají dotace a bere se na ně ohled a začali toho využívat*“. U osmnácté otázky hodnotící možná rizika, opět došlo ke shodě, kdy se obě dotazované obávají napadení České republiky Ruskem, právě kvůli přílišné pomoci, další riziko je také pro naši ekonomiku.

U třinácté otázky, která se tázala na názor na počet přijatých uprchlíků do České republiky, studentka odpověděla: „*Souhlasím s přijatým počtem, nijak to mne ani mé vrstevníky neovlivňuje*“. Zatímco matka studentky uvedla: „*Určitě s počtem přijatých uprchlíků nesouhlasím, protože ve chvíli, kdy si stát nemá prostředky na pomoc, nemůže pomáhat*“. Taktéž u čtrnácté otázky, odkazující na třináctou otázku ohledně počtu, kdy studentce přijde počet uprchlíků optimální, její matka by určitě ubrala, nebo již nepřijímala další. Studentka uvádí u šestnácté otázky spíše negativní osobní zkušenost, která je způsobena především kvůli jazykové bariéře, kdežto matka studentky přímou osobní zkušenost nemá. U poslední, devatenácté otázky, tážající se na změnu míry předsudků vůči Ukrajincům, matka studentky odpověděla: „*Těsně po vypuknutí války nastala obrovská vlna solidarity, při které snad žádné předsudky nebyly, v současnosti se však předsudky vrací a zhoršují se. Já osobně si myslím, že si za tyto předsudky mohou uprchlíci sami*“. Zatímco studentka uvedla, že si nemyslí, že se předsudky změnily.

7.1.1. Shrnutí rozhovorů prvního páru

U prvního rozhovoru docházelo spíše ke shodě než neshodě názorů. Obě dotazované komfortně odpovídaly na otázky, studentka se zdála být málo informovaná oproti její matce. Při porovnání těchto rozhovorů si můžeme všimnout, že integrace Vietnamců, konkrétně dětí, ovlivňuje

vnímání Vietnamců studentkou. Naopak se staršími lidmi studentka osobní zkušenost nemá, je tedy vůči nim více uzavřená. Její matka má však zkušenost, i když ne přímou se starší generací Vietnamců – starousedlíky, je tedy vůči nim méně kritická.

Konkrétněji k rozdílům – respondenti vidí odlišně rizika pobytu a života Vietnamců, studentka vnímá pozitivně obchody s vietnamskými vlastníky, zatímco její matka nevyjádřila žádný zájem, studentka se domnívá, že se Vietnamci nedostatečně zapojili do České společnosti, podle její matky jsou Vietnamci dostatečně zapojeni. V druhé části se studentka s její matkou neshodují na přijatém počtu uprchlíků Českou republikou, kdy studentka souhlasila a její matka ne, studentce toto číslo přijde optimální, její matka by ubrala, matka studentky si myslí že je číslo moc vysoké.

7.2. Rozhovor s druhým párem

První část otázek: vietnamská menšina v České republice

U čtvrté otázky, která se týkala obchodů provozovaných Vietnamci, se studentka i její matka shodly na tom, že primárně obchody s vietnamskými vlastníky nenavštěvují, ale oceňují a využívají toho, že tam jsou dostupné produkty, které ve standardních obchodech v Česku nekoupí. Dále oceňují otevřací dobu těchto obchodů s potravinami. U páté otázky ohledně obohacení Čechů vietnamskou kulturou, studentka uvedla: „*Myslím si, že nás obohatili jídlem, ale co se týče kultury, nemyslím si, že se tady objevuje, možná v budoucnu bych to ocenila.*“ Její matka reagovala stejně, ještě uvedla že by ohodnotila za přínosné, kdyby se lidé bez předsudků snažili poznávat jejich kulturu. Obě dotazované mají pozitivní zkušenost s členy této menšiny.

U první otázky ohledně obecného pohledu na vietnamskou menšinu došlo k neshodě, kdy studentka reagovala: „*Moc mě nezajímají, nijak je neřeším, zkrátka jsou to členové naší společnosti*“. Její matka odpověděla na mou otázku následovně: „*Myslím si, jsou přínosem pro Českou republiku, jednak svojí náturou a svojí pracovitostí, tak svojí skromností a snahou se vzdělávat, vidám je ráda.*“ K druhé, a zároveň i třetí otázce ohledně přínosů a rizik, mi matka studentky odpověděla: „*Tím, že hodně drží jejich rodiny pohromadě dávají příklad Čechům, u kterých bývá rodina trochu upozaděná. Určitá skromnost, i když mezi nimi nepochybně existují elitáři, kteří provozují různý obchod, který by se nedal označit za legální, což tolerovat nejde. Do určité míry jsou i vypočítaví, dokážou velmi dobře vystihnout, co a který systém v Česku*

nabízí a z vlastní zkušenosti vím, že jsou schopni toho slušně využít. Další věc, co se týče rizik je třeba to, že děti, které tady nejsou úplně doma, nemají za potřebu vidět vzkvétat Česko, mají primárně potřebu vidět vzkvétat sebe, což může být potencionální riziko“. Oproti tomuto pohledu studentka reagovala: *„Myslím, že nám poskytlí diverzitu, na kterou starší lidi reagují spíše negativně, ale mladší lidé jsou více otevřeni k národnostní diverzitě. Co se týče rizik, nemyslím si, že jsou velká.“* Matka studentky zdůraznila, že by se Češi měli více zapojit do komfortní integrace Vietnamců do české společnosti, zatímco studentka si to nemyslí.

Druhá část otázek: uprchlíci z Ukrajiny po vypuknutí války v únoru 2022

U druhé části se dotazované shodují na tom, že nesouhlasí se současnou situací na Ukrajině, tudíž kritizují jednání ruské vlády. Matka studentky uvedla: *„Zřejmě tedy když toto trvá od roku 2014, tak nějakým způsobem někde přetekl kalich a vyústilo to v současnou situaci.“* U dvanácté otázky, tážající se na změnu názoru a pocitů vůči situaci na Ukrajině po uběhnutém období, obě dotazované odpověděly: *„Můj názor na situaci se nezměnil, ale vzniklo určité otupění vůči této situaci, nejedná se o ignoranci, spíš k určitému otupění.“*

Rozdíl v názorech nastal u třinácté otázky, která se zaměřovala na počet přijatých uprchlíků, kdy studentka odpověděla: *„Přijde mi to jako optimální počet, ti lidé potřebují pomoc“.* Její matka na tuto otázku reagovala: *„Nesouhlasím, je to opravdu vysoké číslo a naše země na to nemá kapacitu, může to mít významný vliv na budoucnost naší země.“* Čtrnáctá otázka ohledně přidání nebo ubrání těchto uprchlíků v Česku, vyvolala také spor v názorech, kdy studentka souhlasila s pokračujícím přijímáním uprchlíků, zatímco její matka by spíše ubrala. U patnácté otázky ohledně pomoci České republiky Ukrajině studentka souhlasí s pomocí v plném rozsahu, matka studentky však uvedla: *„Souhlasím s pomocí, ale v jisté míře, kterou náš stát přesáhl dávno.“*

Studentka u šestnácté otázky, tážající se na osobní zkušenost, odpověděla: *„Mám zkušenost a určité pozitivní, uprchlíci se snaží učit náš jazyk, a to velice oceňuji“.* Její matka však reagovala následovně: *„Mám zkušenost z práce, i pozitivní i negativní. Někteří z nich jsou informováni o tom, že péče ve zdravotnictví jim bude poskytnuta hned a bezodkladně, což není možné ani pro Čecha, ovšem nejsou to všichni uprchlíci.“* Matka studentky také uvedla u sedmnácté otázky ohledně integrace Vietnamců do společnosti, že: *„Podle mě se nezapojili ani nezapojují, předtím bylo na Ukrajince nahlíženo jako na pracovité a schopné lidi, ti uprchlíci si přece jenom hodně vybírají, a ne každé ubytování je jim dost dobré, a ne každá pracovní příležitost*

je jim dost dobrá.“ Studentka na položenou otázku reagovala: *„Myslím si, že se zapojili, nebo že se aspoň snaží. Nedostali zas tak moc času k tomu, aby se zapojili dostatečně, takže je těžké to soudit.“*

U osmnácté otázky hodnotící rizika pobytu a života příslušníků této menšiny došlo opět ke sporu názoru, kdy matka studentky zdůraznila: *„Jako potencionální riziko vidím, že kdyby v budoucnu stát přestal poskytovat komfort uprchlíkům, mohly by se zde začít vyskytovat ukrajinské mafie, které tady byly i v 90. letech. Poskytnuté zbraně by se sem mohli dostat zpátky, to je jedno z rizik, které vidím já.“* Studentka odpověděla: *„Nevidím žádné riziko pro nás, myslím si, že je to spíš pozitivní věc. Uprchlíci nám mohou poskytnout pracovní sílu a zaplnit díru na trhu.“* U devatenácté otázky hodnotící změnu míry předsudků před a po vypuknutí ruské vojenské agrese studentka reagovala následovně: *„Podle mne ty předsudky plně vymizely, tito lidé ztratili domov a vznikla určitá solidarita,“* zatímco její matka na otázku odpověděla: *„Myslím si, že se obecně stav zhoršil. Dříve jsme Ukrajince považovali za pracovité a snaživé lidi, v současnosti nevím, zda by se toto dalo říct, takže se z mého pohledu předsudky ještě zhoršily.“*

7.2.1. Shrnutí rozhovorů druhého páru

Studentka se při tomto rozhovoru zdála být stydlivá, spíše uzavřená a nechtěla sdílet a rozvíjet své odpovědi, neodpovídala v plných větách a vyjadřovala spíše nezájem. Její matka komfortně a sdílně odpovídala v plných větách a byla více informována. Lze si povšimnout spíše liberalismu a tolerance u studentky než u její matky, toto může být způsobeno mírou informovanosti. Matka toleruje spíše Vietnamce v České republice. U matky studentky si při rozhovoru šlo povšimnout také silného vlivu její profese na její názory, díky mnoha zkušenostem se setkáváním se s těmito národnostními skupinami.

K rozdílům docházelo převážně v obou částech, konkrétně tedy u obecného názoru na Vietnamce žijících v České republice, další z rozdílů bylo vnímání rizik a přínosů pobytu a života Vietnamců v České republice, dostatečnou integraci Vietnamců do České společnosti. U druhé části se respondenti neshodli u přijatého počtu uprchlíků Českou republikou, s pomocí České republiky Ukrajině, integrace uprchlíků do české společnosti a předsudků vůči uprchlíkům.

7.3. Rozhovor s třetím párem

Dotazovaní se shodli u první otázky o obecném pohledu na vietnamskou menšinu, kdy oba odpověděli s pozitivním pohledem na vietnamskou menšinu, ocenili pracovitost a respekt. U druhé otázky ohledně přínosů, student zmínil: „*Pokrývají díru na trhu, přináší do Česka něco nového a tím se propojují naše kultury.*“ Studentova matka měla podobnou odpověď. Co se týče obohacení kulturou u páté otázky, dotazovaní zmínili důležitou roli rodiny, vzájemný respekt, potraviny a umění jako možné přínosy Vietnamců do naší kultury. Ke shodě došlo i u sedmé otázky týkající se integrace Vietnamců do České společnosti, kdy si oba dotazovaní myslí, že se Vietnamci dostatečně zapojili do české společnosti. Oba dotazovaní si myslí, že Vietnamci v Česku nejsou diskriminováni a do Česka migrovali a migrují za lepším životem.

U třetí otázky ohledně možných rizik se názory lišily, matka studenta odpověděla: „*Jedním z rizik, které já vidím, je jejich vypočítavost, vědí jak a čeho můžou využít. Rychle se jejich komunita rozrůstá a tvoří pevné sítě.*“ Podle studenta žádná rizika nejsou, aspoň je tedy nevidí. U čtvrté otázky hodnotící obchody s vietnamskými majiteli, student reagoval: „*Obchody a podniky vnímám určitě pozitivně. Nevím, jestli jsou produkty kvalitní ani ekologické, to je podle mě nevýhoda. Obchody s potravinami a restaurace přinášejí novou kulturu.*“ Jeho matka na tyto obchody názor nemá, nenavštěvuje je a tím pádem je nijak nevnímá. Student má velmi pozitivní zkušenost s členy této menšiny, zatímco jeho matka nemá zkušenost. Na osmou otázku týkající se pomoci Čechů s integrací Vietnamců, student reagoval následovně: „*Nevím, jestli se Vietnamci chtějí zapojit ještě více do naší společnosti, myslím že by o to ani nestáli. Starší zástupci téhle menšiny jsou podle mne více uzavření a jsou zapojeni dost a více už nechtějí. Mladí lidé, kteří v Česku studují a budují život se více angažují do společnosti a více se snaží.*“ Studentova matka si nemyslí, že by jim Češi jim mohli nějak pomoci.

Druhá část otázek: uprchlíci z Ukrajiny po vypuknutí války v únoru 2022

Student i jeho matka se shodli na tom, že nesouhlasí se situací na Ukrajině. Studentova matka vyjádřila kritiku vůči ruské vládě a student lítost vůči obyvatelům Ukrajiny.

Student po uplynulé době už nemá takový zájem o to se informovat o situaci na Ukrajině, jako měl po vypuknutí. Jeho matka má stejný názor i zájem. Ani jeden z dotazovaných neví, zda je počet optimální, jestli by přijmuli, nebo ubrali. Oba se shodují u sedmnácté otázky týkající se integrace ukrajinských uprchlíků, kdy si ani jeden dotázaný nemyslí, že se uprchlíci zapojili do české společnosti, kdy student uvádí: „*Nemyslím si, že se zapojili a nemyslím si, že o to stojí,*

nejdou na to zvyklí. Z vlastní zkušenosti vím, že je mnoho z nich velice zasažených válkou v jejich zemi.“

Matka studenta souhlasí s přijatým počtem uprchlíků, zdůrazňuje: *„S počtem souhlasím, jen pokud jsou tito lidé schopni tady pracovat, a nejen čerpat sociální dávky.“* Student reagoval: *„Za mě je to moc vysoké číslo, stát na to zkrátka nemá prostředky. Nechci říkat, že by tu uprchlíci neměli být, ale ve chvíli, kdy jim pomáháme, i když na to nemáme, to není správné.“*

U patnácté otázky student souhlasí s pomocí České republiky Ukrajině, zatímco jeho matka zdůrazňuje, že už je to podle ní přehnané. Student má pozitivní zkušenost s uprchlíky. Jeho matka spíše negativní, a to hlavně kvůli jazykové bariéře. Osmnáctá otázka, hodnotící možná rizika pobytu Ukrajinců, vyvolala další neshodu, student tedy uvádí: *„Riziko si podle mne naše vláda vytvořila sama, tedy příliš velkou pomocí ze začátku, která ještě zhoršila ekonomickou situaci naší země. Lidé teď obviňují uprchlíky, kteří za to nemohou.“* Studentova matka reagovala: *„Moc rizik osobně nevidím, ale jako jedno z nich považuji zvýšení kriminality v Česku, také to, že čím déle tu budou, tím méně se jim bude chtít odejít pryč.“* Student odpověděl ohledně předsudků u poslední otázky: *„Nemyslím si, že se tyto předsudky výrazně změnily.“* Jeho matka na mou otázku reagovala následovně: *„Před tímto vypuknutím byly v Česku podle mne smíšené názory na Ukrajince, těsně po vypuknutí šly tyto předsudky stranou, kdežto nyní si myslím, že se to vrací, a možná ještě v horší míře.“*

7.3.1. Shrnutí rozhovoru s třetím párem

Student se zdál být otevřený, upřímný a komfortně a rozvinutě odpovídal na mé otázky. Studentova matka se zdála být rozrušená, zaskočená, ne moc v pohodlí a na mé otázky odpovídala spíše uzavřeně, časté byly jednoslovné odpovědi. U rozhovoru si bylo možno povšimnout výrazně rozdílného vnímání ekonomické situace v Česku, které se měnilo od otázky k otázce u obou rozhovorů, což se zdá být lehce matoucí.

Rozhovor byl z poloviny shoda a z druhé neshoda názorů. Konkrétně rozdíly názorů k Vietnamské menšině – respondenti se neshodují u rizik pobytu a života Vietnamců v České republice, u obchodů s vietnamskými vlastníky a u zapojení Čechů do integrace Vietnamců. Neshody názorů u uprchlíků z Ukrajiny po vypuknutí ruské vojenské agrese – změna názoru od vypuknutí ruské vojenské agrese vůči Ukrajině po současnost, přijatý počet uprchlíků z Ukrajiny, pomoc České republiky Ukrajině, riziko představované uprchlíky pro Českou republiku a změna míry předsudků před a po vypuknutí ruské vojenské agrese.

Závěr

Zvoleným tématem této práce je mezigenerační konflikt v názoru na imigraci Vietnamců a ukrajinských uprchlíků do České republiky. V teoretické části této práce byla popsána a vymezena vývojová období věkových skupin, konkrétně tedy generace X a jejich potomci z generace Z, porovnání morálního uvažování věkových skupin, rodinná psychologie a vliv výchovy rodičů na uvažování a rozhodování jejich potomků, dále jsou definovány a vymezeny mezigenerační rozdíly více zblízka, uvedeny jsou příklady střetu názorů mezi generacemi v podobě představení výzkumů, které dokazují existenci mezigeneračních rozdílů v názorech. V závěru teoretické části jsou představeny dvě národnostní menšiny, konkrétně vietnamská menšina žijící v Česku a uprchlíci z Ukrajiny po vyvrcholení ruské vojenské agrese v únoru 2022 a integrace těchto národnostních skupin do české společnosti.

V praktické části práce byl proveden kvalitativní výzkum ve formě rozhovorů se třemi páry, pokaždé se jednalo o studenta Česko-anglického gymnázia a jeho rodiče. Práce si neklade za cíl poskytnout obecně platné závěry, ale spíše chce nabídnout vhled do „třecích ploch“ mezi mými spolužáky a jejich rodiči. Tyto rozhovory probíhaly izolovaně a každému respondentovi byly předloženy stejné otázky. Praktická část je zaměřena především na komparaci těchto názorů.

Cílem této práce bylo zjistit, jaké jsou rozdíly v názorech těchto dvou věkových skupin a zda nějaké jsou. Hypotézou praktické části byl převažující liberalismus, tolerance a otevřenost studentů než u jejich rodičů.

Hypotéza se spíše nepotvrdila. Lze vnímat liberalismus, otevřenost i tolerance u zpovídaných respondentů obou věkových skupin. Nelze provádět obecné závěry u všech třech párů, jde o individuální názory respondentů u každého páru. Přítomné jsou určitě rozdíly mezi páry, nikoliv však extrémní a výrazné. U rozhovorů s druhým párem se má hypotéza potvrdila nejvíce, lze vnímat vyšší míru tolerance u studentky než u její matky. Nejméně k rozdílům názorů docházelo u rozhovorů s prvním párem. U třetího páru byly rozdíly viditelné, nicméně ne zcela v souladu s hypotézou.

Dalo by se říci, že ani jeden z párů se nezdál být ovlivněný stereotypními předsudky o národnostních menšinách, respondenti měli vytvořen svůj vlastní názor. Docházelo k rozdílům spíše mezi páry než mezi potomkem-rodičem, z čehož může vyplývat, že rodiče mají určitý vliv na vytváření názorů svých potomků. Povšimnout si také můžeme toho, že páry byli spíše

tolerantní a otevření k vietnamské menšině než uprchlíkům z Ukrajiny, možný důvod k tomuto názoru je například to, že Vietnamci jsou v České republice již dlouho, tím pádem delší dobu hojně přispívají k prosperitě České republiky hlavně svou ekonomickou činností. Dále šlo zaznamenat více osobních zkušeností u studentů než u jejich rodičů, tato zkušenost u studentů byla získána především ze školy, což jejich rodičům umožněno není ani nebylo. Tyto osobní zkušenosti v jisté míře zmírňují kritičnost a předsudky.

Zpracování této práce mně osobně rozšířilo obzory ve všech probraných tématech, tato zkušenost mi také dala podrobnou představu o tom, jak je ne vždy jednoduché zpracování, pochopení a přepsání odborných textů. Praktická část mi umožnila vyslechnout si různé názory odlišných lidí a pracování s nimi, což pro mě znamená obohacení. Psaní práce jako takové bylo vytěžující, a to především časově ale zároveň zábavná a velice užitečná zkušenost.

Myslím si, že pokračování v této práci by bylo lepší provést trochu jiným způsobem. A to provedením těchto rozhovorů, ale ne mezi rodičem a potomkem, však s více zástupci jedné a druhé generace. Tato cesta by podle mne vedla k potvrzení hypotézy, která by se týkala pouze přítomných mezigeneračních rozdílů a výrazněji vyšší míry liberalismu a tolerance u generace Z. Jelikož byl v této práci pouze malý vzorek, je možné, že pokud by stejný postup byl proveden na větším vzorku, byla by hypotéza potvrzena taktéž. Při určování hypotézy této práce bylo stanoveno úskalí, které popisovalo možný vliv názorů rodičů na jejich děti, což je podle mě nejvíc pravděpodobný důvod, proč se tato hypotéza ne zcela potvrdila.

Seznam použitých zdrojů

Seznam knižní literatury

BROUČEK, Stanislav. *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2003.

FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy Praha, 2014. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-174-9.

GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-720-3124-4.

KUČERA, Dalibor. *Moderní psychologie: hlavní obory a témata současné psychologické vědy*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4621-0.

SOLLÁROVÁ, Eva. Socializace. In: VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK, ed. *Sociální psychologie*. 2., přepracované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1428-8.

VÁGNEROVÁ, Marie a Lidka LISÁ. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021. ISBN 978-80-246-4961-0.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.

Seznam internetových zdrojů

POHLOVÁ, Monika. *Mezigenerační vztahy*. Olomouc, 2014, Magisterská diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Helena Kubátová, Ph.D. Dostupné z: [DP_Monika_Pohlov - Mezigeneran vztahy.pdf \(theses.cz\)](#)

Dostupné z:

https://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/Zprava_migrace_Vietnam.pdf
AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY. Časové řady vybraných otázek z výzkumu naše společnost. <https://cvvmapp.soc.cas.cz/> [online]. [cit. 2022-12-17]. dostupné z: [AV21 \(cas.cz\)](#)

Centrum pro výzkum veřejného mínění: Vztah české veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v ČR – březen 2020. <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/> [online]. 30.4 2020 [cit. 2022-12-15]. Dostupné z: [Vztah české veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v ČR – březen 2020 - Centrum pro výzkum veřejného mínění \(cas.cz\)](#)

ČERVENKA, Jan. Česká veřejnost ke konfliktu na Ukrajině – podzim 2022. <https://cvvm.soc.cas.cz/> [online]. 9.12 2022 [cit. 2022-12-15]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/mezinarodni-vztahy/5619-ceska-verejnost-ke-konfliktu-na-ukrajine-podzim-2022>

UHEREK, Z. Integrace cizinců z hlediska emického a etického [online] inkluzivní škola [cit. 2022-12-14] Dostupné z: [Microsoft Word - ZUherek Integracecizincu_ed.doc \(inkluzivniskola.cz\)](#)

Centrum pro výzkum veřejného mínění: Vztah české veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v ČR – březen 2020. <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/> [online]. 30.4 2020 [cit. 2022-12-15]. Dostupné z: [Vztah české veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v ČR – březen 2020 - Centrum pro výzkum veřejného mínění \(cas.cz\)](#)

ŘEDITELSTVÍ SLUŽBY CIZINECKÉ POLICIE. Cizinci celkem podle státního občanství k 31. 12. 2021. CZSO [online]. 2022 [cit. 2023-01-07]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/27914491/2112_c01t01.pdf/f6069e6c-25ef-4ab1-a786-0add7f59b6a4?version=1.0

SCHWARZOVÁ, Adéla. *Integrace ukrajinských imigrantů do české společnosti prostřednictvím trávení volného času* [online]. Brno, 2016 [cit. 2022-12-27]. Dostupné z: [Schwarzova.pdf \(muni.cz\)](#). Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Mgr. et Mgr. Martina Kurowski.

SOLAŘOVÁ, Hana. OKRAJ – Bulletin o integraci cizinců: Kulturní odlišnosti a předsudky. *Migrace online* [online]. 2012 [cit. 2023-01-06]. Dostupné z:

https://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/bulletin_soze.pdf

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Kompendium obecné a vývojové psychologie*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2004, ISBN 80-7042-364-1. Dostupné z: [Jitka Šimíčková-Čížková - Kompendium obecné a vývojové psychologie.pdf](#)

TUČEK, Milan. Centrum pro výzkum veřejného mínění: Vztah české veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v ČR – březen 2020. <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/> [online]. 29.4 2020 [cit. 2022-12-15].

SOLAŘOVÁ, Hana. *Okraj – Systémová podpora pracovního uplatnění cizinců a azylantů žijících na území Olomouckého kraje: Bulletin o integraci cizinců 1/2012 na téma: Kulturní odlišnosti a předsudky* [online]. 1/2012, 22 [cit. 2023-01-04]. Dostupné z: https://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/bulletin_soze.pdf

UHEREK, Z. Integrace cizinců z hlediska etnického a etického. *Inkluzivní škola* [online] s. 3-4 [cit. 2022-12-14] Dostupné z: [Microsoft Word - ZUherek Integracecizincu_ed.doc \(inkluzivniskola.cz\)](#)

UKRAJINSKÁ UPRCHLICKÁ KRIZE: aktuální situace i srovnání s historií. <https://www.clovekvtsni.cz/> [online]. 22.11 2022 [cit. 2022-12-15].

UNITED NATIONS HIGH COMMISSIONER FOR REFUGEES. Ukraine Refugee Situation. *UNHCR* [online]. 6.12 2022 [cit. 2022-12-15].